Ч. 78 (12.734). Львів, четвер 9. квітня 1931. Рoczt. оплата зрyczałtowana. Рік LII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов. — Конто почт. щадн. 143.322. — Адреса для телеграм: „Діло", Львів. — Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем. Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ: Місячно 5·00 зол. Чвертьрічно 15·00 „ Піврічно 30·00 „ Річно 60·00 „ ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол. — Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41. „ Друкарні: 29-26. — В справі оголошень звертатися до Адміністрації. — ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Нове господарське оформлення Европи?

Загальне поружшення в світі викликала справа проєктованої митної унії між Німеччиною і Австрією. По візиті німецького міністра закордонних справ д-ра Курціюса у Відні, прийшла виміна протоколів поміж Австрією і Німеччиною, які відносяться до справи регуляції господарських взаємин поміж обома державами. Тим самим віденський візиті д-ра Курціюса надано правно обовязуючу форму.

Головними точками віденського протоколу є: 1) готовість Австрії і Німеччини приступити негайно до конкретних розмов у справі заключення митної унії; 2) обі держави виявляють готовість приступити до розмов з іншими державами, які виявлять заінтересування в справі подібної регуляції господарських взаємин.

Отже Австрія і Німеччина плянують заключення митної унії. Обі держави повинні на тій підставі ввести на своїх територіях однакове митне право і одну митну тарифу. У відношенні до інших держав повинні обовязувати як в Австрії так і в Німеччині однакові мита і митні приписи. Засадничо поміж Австрією і Німеччиною не можуть обовязувати жадні мита ані обмеження товарового обороту. Лише на перехідний час могли би бути введені мита на деякі категорії товарів, щоби уможливити австрійському промислові достосуватися до нових умов господарського життя. Помимо всього 90 проц. товарового обороту було би вільним від усякого обмеження.

Для правно-державної конструкції проєктованої митної унії намічено нові дороги. У данім випадку не буде іствувати практикований митний парлямент. Так само Австрія не буде під господарським оглядом прилучена до Німеччини, бо господарська незалежність обох держав є загарантована. Одначе всякі розмови на тему торговельних умов з поодинокими державами Австрія і Німеччина будуть вести спільно. Умови протягом 3 років не можна виповісти, а по тім часі термін виповідження передбачений на один рік. По великодних святах мають вестись розмови в справі остаточного зредагування умови про австрійсько-німецьку митну унію, так, щоби з днем 1. липня ц. р. вона почала обовязувати.

Передовий німецький господарський орган „Deutsche Volkswirtschaft" пише в цій справі:

„Німецькі й австрійські розмови у 1917 р. в Зальцбурґу над однаковою митною схемою влегшили перехід Австрії на німецьку митну тарифу. Перед чистою митною унією є відносини в обох державах на деякий час віддалені, бо неможливо сучасну австрійську слабшу промисловість залишити без охорони перед німецькою конкуренцією. Однак головні ріжниці між обома державами будуть усунені і буде переведене достосування їх господарських взаємин, їх праводавства й адміністрації. Не є це умова, що створює нову одиницю з Австрії та Німеччини у відношенні до решти світа. Клин, розвалюючий митні мури між Австрією та Німеччиною, готовий продовжувати свою працю при митних перешкодах інших держав, які забажають при тім співпрацювати. Пропозиція та звертається не лише в сторону аґрарних держав середньої Европи, але й до західних, а зокрема до Франції".

Деякі держави добачують у пьому проєкті намір господарської і політичної незалежности Австрії, за свого роду замаскований „Anschluss". Це спонукало представників Франції, Італії і Чехословаччини до дипльоматичного демаршу, в якому стверджено, що проєктована умова стоїть у суперечности з ґарантією господарської і політичної незалежности Австрії, загарантованої точкою 80 версайського договору, точкою 88 договору в Ст. Жермен і женевського протоколу про австрійські позички з дн. 4. X. 1922. До цього демаршу приєдналася також Анґлія.

Польща натомість ствердила, що польський уряд слідкує з великим заінтересуванням хід справи і робить приготування, щоби інтереси Польщі, з точки погляду господарської і політичної, не були нарушені.

На цей демарш відповів віцеканцлер Австрії д-р Шобер так: „Женевський протокол, обовязуючий Австрію до заховання господарської незалежности не був ніяким чином нарушений. Так само не сталося ніщо, що булоб противне мировим договорам. Держави мусять зрозуміти, що сучасне положення є для Австрії не до знесення. Не йде тут про якусь політичну демонстрацію, а про щиру спробу поставлення господарських відносин середньої Европи на здорових підставах".

Журналістам заявив д-р Шобер, що: „умова буде заключена, бо вона мусить бути заключена з точки погляду інтересів Австрії і Німеччини. Природний хід випадків не дасться задержати, а держави мусять з тим погодитися, що утворення великої, середноевропейської митної унії є конечністю".

З повсшого ясно, що є спроби і то поважні, для розвалення митних мурів, які є між іншим одною з причин сучасної світової господарської кризи. Моглоб це навіть бути певним наближенням до европейської Паневропи Бріяна. Тимчасом саме Франція є ініціяторкою протесту проти проєктованої унії. Для Франції був би дуже некорисним вплив Німеччини на середню Европу. Австрії ж знову важким тягарем стає в теперішніх обставинах господарська незалежність. Тому Австрія консеквентно прямує до сфіналізування цієї умови. Доказом на те є виповідження дня 1. квітня торговельних договорів Мадярщині і Югославії.

Зновуж у відповіді на проєктовану унію Чехословаччина і Югославія заключили новий торговельний договір. Безумовно стоїмо перед новим господарським оформленням Европи, чого не спинять ніякі трактати і демарші. Европа мусить покінчити з затяжною справою її ненормальних господарських відносин*).

*) Здається зрозуміли це вже і ті, які виступили з демаршом проти німецько-австрійської „митної унії", бо ось „Daily Telegraph" з 2. п. м. доносить, що Бріян змінив свою тактику у відношенні до обговорюваної справи. Бріян уважає, що замість протестів і евентуального суду в Гаазі краще перейти до реального поставлення справи та поширити митну унію на інші держави, не виключаючи Франції. Був би це врештою єдино можливий шлях для направи господарських відносин в Европі. Зновже віцеканцлер д-р Шобер заявив дня 31. березня п. р. представникам преси, що після В єдиноднія буде заключена на взірок австро-німецької умови реґіональна умова з Мадярщиною. У плані також розмови в цій справі з Югославією і Румунією.

Евген Чехович.

Европейський Схід в ендецькому зеркалі.

Як уявляє собі еволюцію відносин на Европейському Сході вожд ендеків Роман Дмовський?

(Докінчення.*)

IV.

Інакше кажучи, Дмовський старається переконати свій табор, а рівночасно і все польське громадянство в тому, що нинішня і будуча Росія буде звернена на Схід. Для Польщі вона може бути грізною тільки тоді, колиб поляки пітронували ідеї відірвання України. А тому, що Дмовський є рішучим противником українських державницьких змагань і хоче миру з Росією, то очевидно він дуже близький ідеї польсько-російської „співпраці" для знищення українства.

V.

Отже, як бачимо, все придумане складно у цій концепції. Перш за все вона „наукова", побудована на „обєктивних" даних. Евразійський

*) У вчорашньому числі пропущено у цій статті на самому початку замітку про те, що обговорювані статті Р. Дмовського були опубліковані в центральному органі ендеків „Gazeta Warszawska" у чч. 66, 67, 68, 69 під спільним заголовком „Rosja i step", у чч. 81, 82 під загол. „Panslawizm i azjatyzm" і наконець у чч. 91 і 97 ц. и. „Rosja i Niemcy". Крім того у вчорашній статті зложено замість „Дніпрові" — „Дністрові пороги".

степ спричинив, що Росія піде в Азію, що з
Польщею вона бажає і буде бажати згоди
і дружби, що можливо за ціну приятельського
порозуміння вдасться не тільки закріпити за
Польщею українсько-білоруські землі, які вона
нині має, але навіть ще дещо посунутись на
Схід, може аж до лінії, яку обстоював Дмов-
ський у 1919 р. Ті надії псує дещо нинішня
приязнь більшовицько-німецька. Але Дмов-
ський вірить у політичний реалізм більшовиків
і думає, що вони не підуть з Німеччиною вій-
ною на Польщу, бо це булоб небезпекою для
них самих. Якщо німці сіли би в Польщі — то
вони підуть дальше на схід і стануть серіозним
противником Росії, противником, який не ви-
пускає (так думає Дмовський!) зі своїх рук ідеї
Великої України. А Україна — державна і силь-
на — це на думку ідеольоґа „табору Великої
Польщі“ загроза зведення поляків до рівня
дрібного народу, без змоги відограти ролю мі-
сіонаря західньої культури на Сході і без змо-
ги цю свою місію серед західних народів від-
повідно капіталізувати.

VI.

Але в дечому Дмовський може й має слушність. Може слушною є його думка, що Росія нинішня, а особливо будуча, буде щораз більше абсорбуватись Азією і тим політичним станом, який там назріває. Пантуранізм і панмонґолізм, а особливо цей останній, котрому співчуває вже раз побідна над Росією Японія — це зовсім не фантазія. Із цієї япон. панмонґольської романтики, яка хотіла би створити монґольську державу зі столицею в Токіо і західними границями аж до Константинополя — може здійснитися дещо: Росія може втратити велику частину або і всю Сибір. І тут виявляється, що теперішний Европейський Схід, тобто Україна, Білорусь і Московщина — може бути загрожений у своєму розвитку. Небезпека панмонґольська є не тільки небезпекою для москалів, але й для українців, яким замикає дорогу на Схід. Небезпека від інтернаціоналістично настроєного капіталістичного Заходу, бажаючого експльоатувати теперішний Европейський Схід — є не тільки небезпекою для України і Білоруси, як західних націй Европейського Сходу, але й для москалів, які для успішної боротьби з азійським Сходом повинні мати забезпечені західні границі. Дмовський забув за одну можливість, за можливість евентуальної солідарної співпраці самостійних і суверенних націй, зі своїми незалежними державами — України, Московщини і Білоруси, співраці в напрямі оборони перед азійськими монґолами. Україну, як завсіди, так і цим разом, Дмовський трактує як чинник неґативний для Европейського Сходу, як знаряддя чужої великодержавної політики, точніше кажучи: німецької. Одначе він або забув, або не хоче знати, що українство, як бажання людей, осілих на Україні, мати свою державу і в ній забезпечити свобідний розвиток для всього населення — не є питанням орієнтації на когось в Европі, але питанням внутрішньої орґанізації українського громадянства. Оскільки мешканці України будуть настільки внутрі сильні й обєднані, що як самостійний чинник зможуть відсепаруватись від Москви і Варшави — Україна як держава і як нація буде істнувати. Як спадкоємець великодержавних традицій старої київської держави, як лучник між Сходом і Заходом — Україна має перед собою величезні перспективи. А що у випадку здійснення цих можливостей поляки сталиб дійсно дрібним народом, це цілковито зрозуміле, як і те, що тоді всі пляни Дмовського, розраховані на українську слабість і взаємну різню на Европейському Сході, останутъ нічим іншим тільки нездійснимими мріями.

Маріян Козак.

Як то було в Спасові.

Одна пожежа і її наслідки. — Побиття селян ствердив лікар. — Влада розпочала слідство.

В селі Спасові, пов. Сокаль, з неустійнених дотепер причин вибух дня 21. березня ц. р. вогонь у стодолі місцевого учителя Осцяка Франціщка. Загально між людьми в селі панує переконання, що вогонь повстав наслідком необережности самого учителя. Говорять, що того самого дня учитель підкурював свою пасіку і вложив підкурувач у стодолу. Ці поголоски находять у великій мірі потвердження в тому вже усталеному факті, що вогонь вибух в середині стодоли, яка була замкнена на колодку. Стверджують це свідки: Юстина Шеремета і Луць Пасіка, які одні з перших побачили вогонь. Деяке світло кидає на цілу справу ще цей факт, що учитель на кілька днів перед вогнем продав цю стодолу місцевим господарям за 300 зол., підчас коли господарі давали 150 зол. Виходить, що вартість стодоли була дуже мала, хоч асекурація в ПЗУ мала виносити около 800 зол. Розуміється, що це все наразі відірвані факти, або поголоски, але воно було вистарчаюче вповні, аби поліція саме в цьому напрямку повела слідство.

Певна річ, що не без значіння на напрямок слідства було поведення самого учителя, який вже підчас самого вогню стояв у сінях школи та, покурюючи папіроску, викрикував до місцевих селян, які рятували, багатомовні слова: „Самі подпалілі, а тераз ратуйон...“

І слідство поліції пішло в тому напрямі. Факт вогню злучено з другим фактом, а саме: з нарадою виділів усіх культурно-освітніх та економічних установ, яка відбулася в тій громаді дня 19. березня ц. р., а на якій обговорювано справу сплати довгів, котрими обтяжений дім читальні „Просвіти“ (в тому домі находять приміщення згадані установи).

Впало дивовижне підозріння, що на тій нараді, де було кільканацять людей, підготовлено саботаж на стодолу пана учителя. В наслідку того протягом чотирьох днів, від 21—24. березня ц. р., перепроваджувано арешти поміж найповажнішими і найсвідомішими громадянами Спасова.

Арешти перепровадила місцева поліція ще й при помочі спеціяльно делеґованих поліцаїв з інших постерунків, а саме: з Сокаля, Переспи, Тартакова і Лучиць. Арештованих в числі 36 осіб перевезено до містечка Тартакова та осаджено їх у стариннїй башті, т. зв. ратуші.

Вже само приміщення, обране на тимчасовий арешт, було страшне. В каютці, в якій нормально булоб важко помістити 6 осіб, перебувало понад 30, між ними й жінки. Не було мови про ніякий відпочинок.

Знає про це місцеве староство, знають у Львові, знає також п. міністр Складковський з обширного письма посла Кохана, який був на місці події в Спасові і поробив усі заходи для висвітлення нагої правди. Відписи зібраного доказового матеріялу переслано також для вжитку компетентним властям і Українській Парляментарній Репрезентації.

З останнього звідомлення посла Кохана довідуємося, що наслідком інтервенції влада зарядила дисциплінарне доходження проти поліції, яка зааранжувала спасівську подію. В неділю 29. березня ц. р. на місці події в Спасові почалися вступні дисциплінарні доходження та спроваджено вечером тогож дня зі Сокаля повітового лікаря д-ра Шмідера, який ствердив у

ФЕЙЛЄТОН „ДІЛА“ З ДНЯ 9. КВІТНЯ 1931.

Д-Р ВОЛОДИМИР САЄВИЧ.

Процес Ісуса Христа

в правно-історичному освітленні.

7. квітня 30 року доконали на Голгофті найнікчемнішого та найпоганішого злочину, який знає всесвітня історія. В Гетсеманському саді спіймали Теслю з Назарету, спровадили перед суддів і засудили на кару смерти через розпяття. Сам присуд і його виконання присуду не йшли за законом, а процедура, позбавлена всяких законних постанов та ведена юрбою засліплених фанатиків під проводом кількох впливових ереїв, піддержана підкупленим прокуратором, людиною без характеру, не може вважатися процесом у законному розумінні, а тільки терором, звичайним злочином.

За д-ром Дерром, професором права монахійського університету та італійцем д-ром Росаді і іншими подам вкоротці, як саме протизаконно і несправедливо переведено цей процес. Ісус з Назарету постать історична, а процес, закінчений його засудом, історична подія. Історик римський Тацит згадує про Христа, що за цісаря римського Тиберія поніс смерть на хресті при понтійському Пилаті. Нуждарі, невольники, ремісники й ґлядіятори, що самі вгинались під тягарем життя, падали перед Ним на коліна і це був доказ зростаючої популярности Христа. Сила виступу Великого Реформатора лежала в тім, щоб зірвати окови заскорузлого в законах мозаїзму, а двигнути вартість внутрішньої віри, правдивої побожности й до них прикладати значіння і вагу, а не до поправности в поверхових формах.

В половині лютого чи з початком марта зібралася в Єрусалимі Висока Жидівська Рада та стала радити, якби спіймати Ісуса та вбити. Попереджений про це — по всякій імовірности через Нікодима — Ісус, не виступав від тоді так часто і явно. Тоді оповіщено приказ, щоб кожний, хто тільки довідається про місце побуту Ісуса, доніс негайно жидівській старшині і за це призначено навіть нагороду.

Висока Рада, себто Великий Синедріон, мала 71 членів та була найвищою жидівською владою законною, адміністраційною і судовою, а головно Найвищим Судом у справах віри. Проводив їй кожночасний архиєрей (на той час Каяфа), який за римських часів стояв одночасно на чолі політичної громади та правління краю. Члени цієї Високої Ради належали переважно до єврейської аристократії з садукейськими переконаннями та вченими в Письмі фарисеями. Садукеї держались виключно писаного закону Тори, зате фарисеї признавали крім Тори переказ, себто звичаєве право, передаване з покоління в покоління. Садукеї — аристократія, фарисеї — міщани. Крім Високої Ради були в Єрусалимі два менші карні трибунали з 23 суддями, а також в кожній іншій місцевості були карні колеґіяльні суди від 3-ох до 23-ох суддів, відповідно до того, яка велика була місцевість. Судів одиночних жидівський закон не знав.

Саме зближалося свято Пасхи. Жидівська старшина рахувалася з тим, що Ісус, згідно зі звичаєм у жидів, прибуде на той час в Єрусалим, що і сталося. Наступає величавий вїзд Ісуса в Єрусалим, відтак виступ Його в святині та картання фарисеїв та ереїв. Це було причиною, що вівторок або середу перед Пасхою зібралась знов нарада в архиєрея Каяфи, де рішили потайки спіймати Ісуса та вбити Його, але не в часі свят, тільки пізніше, щоб не робити розголосу та не викликувати заворушення серед простолюддя. Щойно пропозиція одного з учеників Ісуса, що давала нагоду піймати Його потайки, викликала зміну первісної постанови.

В ночі з четверга на пятницю, себто з 5. на 6. квітня спіймали Ісуса в городі Гетсеманському на горі Оливній. Зробила це жидівська поліційна судова служба і сторожа зі Святині під проводом Юди. Не брали в цьому участи римські воїни, розташовані в Єрусалимі. Уже сама та обставина, що один з учеників Ісуса хотів насильно перешкодити арештуванню, причім зранив навіть слугу архиєрея, вказує, що увязнення Ісуса не було переведене владою і по закону.

Розправа перед жидівським судом.

Дальші події йшли дуже скоро, бо забрали ледви дванацять годин часу. По жидівському закону не придержували пійманого у вязниці, ані не піддавали тайному, інквізіційному допитові, а тільки ставляли його негайно перед суд. Карна розправа могла відбуватися кожного дня, з виїмком суботи і свят, а в справах, загрожених карою смерти мусіла розправа початися у день, а присуд прийти тільки в день. Але тут знехтували закон. Ісуса спровадили в оковах та ще в ночі ставили перед суд, що вже вночі зібрався на розправу. Розправа відбулася вночі, а закінчилася над ранком, ось це протизаконність у веденні процесу.

На підставі процесових постанов почалася розправа від переслухання свідків. Їх позвав суд і промовляв до їх сумління словами: „А може зізнаєте тільки з того, що чули від інших? Знайте, що справи карні зовсім інші від грошевих; в справах грошевих можна зло направити грошем, але в справах загрожених карою смер-

арештованих сліди побоїв. Тогож дня на місці в Спасові інформував дисциплінарну комісію про все делегований Президією УНДО посол Кохан. Він провірив також усі поголоски щодо самого вогню. Подрібний опис спасівської „пацифікації" переслано куди слід.

В понеділок 31. березня ц. р. відбулася в Сокалі конфронтація побитих селян з поліцаями, на якій селяни пізнали постерункових, що їх били, а саме: Качалу, Цигана і Сопеля.

Посол Кохан поробив теж заходи щодо окремого судового поступовання проти згаданих поліцаїв, опертого на свідоцтві повітового лікаря д-ра Шмідера, про побиття. Цю справу переберуть місцеві українські адвокати.

АРЕШТУВАННЯ НА УКРАЇНІ.

З Риги сповіщають, що в останніх днях на Україні переводить ДПУ масові арештування підозрілих елементів. В Харкові арештовано кількох старшин червоної армії. В селі Барвінкові та Григорівці арештовано 175 селян за приналежність до „Петлюрівської" націоналістичної організації. Провідниками тієї організації мали бути Рудий і Митин. Всіх арештованих відвезли до Ізюмська, а відтак на Соловецькі Острови.

ЗАМАХ НА ЛИТОВСЬКОГО МІНІСТРА.

З Риги повідомляють із Ковна, будьто би невідомі люди розіпняли біля будинку литовського мін-ства дріт із електричними проводами великого електричного напруження. Тією вулицею вертався звичайно мін. Рустейкіс. Замах не вдався, бо якась дівчина, яка, як пізніше виявилося, мала взяти шлюб, доторкнулася дроту та згинула. Дві жінки, що за хвилину хотіли рятувати дівчину, торкнулися її тіла і електрична струя поразила їх також. Влада веде слідство, бо й біля інших урядових будинків найшли такі дроти.

НІМЕЦЬКОГО КАНЦЛЄРА ЗАПРОСИЛИ У ЛЬОНДОН.

„Таймс" повідомляють півофіціяльно, що тому кілька тижнів британський уряд за посередництвом німецької амбасади запросив канцлєра Німеччини Брінінґа і міністра закордонних справ Курціюса, щоби в квітні приїхали у приятельські відвідини. Запрошення приняли на травень, бо на квітень мають уже зобовязання.

„Еко де Парі" довідується, що Бріян відмовився взяти участь у льондонській конференції Мекдональда, Гендерсона, Брінінґа та Курціюса. Він висловив жаль, що не може взяти участи в нарадах. „Журналь" твердить, що дата конференції невигідна для Бріяна, бо дуже близька з датою виборів президента.

„Фос. Цтґ" повідомляє, що канц. Брінінґ і мін. Курціюс прийдуть 1. травня до Чекерс, де живе Мекдональд. За один день у присутності Гендерсона мають обговорити важні політ. справи, передовсім у звязку з приготуваннями до конференції роззброєнь і митної унії між Німеччиною й Австрією.

З інших льондонських джерел повідомляють, що стріча відбудеться щойно з кінцем травня.

ДИМІСІЯ РУМУНСЬКОГО КАБІНЕТУ.

Президент міністрів Міронеску зголосив димісію кабінету, щоби вможливити злуку всіх політичних сил. Король димісію приняв і поручив утворення румунського кабінету послові в Льондоні Тітулеску. Тітулеску перервав відпустку та виїхав до Румунії. Гадають, що буде створений концентраційний кабінет. Опісля парлямент буде розвязаний і збереться наново в травні.

НА МАДЕЙРІ РЕВОЛЮЦІЯ.

Згідно з вістками з Лісбони у Фуншалі вибухнув військовий бунт, до якого пристала й частина населення. Арештували надзвичайного делегата уряду та військового ґубернатора. З Лісбони відплинули до Мадейри кружляки „Карваля" і „Педро Ґомез" із баталіоном стрільців і сотнею машинових крісів, щоби скріпити залогу на острові. Колиб цим військам не вдалося здавити революції, то вишлють іще один кружляк, один контрторпедовець і ескадру бомбових літаків. Командант експедиції дістав приказ, щоби на випадок спротиву повстанців бомбардував безпардонно Фуншаль.

Англійський кружляк.

У звязку із заворушеннями на Мадейрі англійський кружляк „Льондон" відплинув із Ґібральтару до Мадейри, щоби заопікуватися тамошніми англійськими горожанами.

БУРЕВІЙ У ЯПОНІЇ.

На острові Кію Шію заподіяв буревій великі шкоди. Військовий летунський майдан знищений. 10 літаків знищила буря зовсім. Вихор завалив 38 домів. Згинули 4 жінки і кількоро дітей. Втрат є на пів міліона єнів.

7.200 ЛЮДЕЙ ПІД ЗВАЛИЩАМИ.

Зпід звалищ міста Манаґуї видобули до 6. квітня 7.200 трупів, жертв землетрусу.

Дня 6. квітня відчули нові потрясення. Жертв у людях не було, бо люди таборують за містом.

ВБИЛИ ЖИДІВ У ПАЛЕСТИНІ.

У Палестині вбито трьох жидів, як вертали з фабрики Нешер до Ядзур. Здогадуються, що вбили їх араби.

ҐАНДІ НА КОНФЕРЕНЦІЇ КРУГЛОГО СТОЛА.

Екзекутива нац. конґресу постановила, що Ґанді буде одиноким представником на конференції Круглого Стола. Ґанді матиме для співпраці кількох дорадників.

Б. ЗАСТУПНИК КОМАНДАНТА БЕРЕСТЕЙСЬКОЇ ТЮРМИ РАНЕНИЙ.

Майор Рипанек, бувш. заступник команданта берестейської тюрми полк. Бернацького, був ранений у великодну суботу в ногу, як виходив із клюбу при вул. Фоксаль у Варшаві. Кулю вийняли в шпиталі. Кажуть, що в клюбі прийшло до суперечки на тему Берестя і один із учасників пострілив Рипанека. Кажуть теж, що Рипанек сам пострілився нехотячи.

ПРОЦЕС КУБАЛІ.

Дня 10. квітня починається апеляційна розправа польського летуна майора Кубалі. На розправі будуть делеґати мін-ства військ. справ і відпоручник Пілсудського. Зажалення основується на цьому, що акт обвинувачення закидає писання анонімів, а Кубалю засудили за субординацію. Оборона твердить, що годі засуджувати за вчинок якого нема в акті обвинувачення.

ЛЯВІНА У СЛАВСЬКУ.

У великодну суботу сходила з Великого Верха у Славську проґулька під проводом лещатаря Людвика Ральського (сина львівського купця при вул. Руговського). Нараз урвалася велика верства снігу, що вже топився, та прикрила лещатаря і забрала його на діл. На очах проґульковців лявіна зростала і скотилася вділ. Проґульковці пішли до Славська та тут зорґанізували поміч щойно на другий день, себто в неділю. Лявіну перетяли і найшли в збитім снігу трупа Ральського.

Проґулька вибралася була, щоби зробити фільмову знимку для пропаґандової лещатарської фільми.

ВІДГОМІН АВТОМОБІЛЕВОЇ КАТАСТРОФИ.

У суботу закінчилася у Львові розправа проти маґ. прав Вебера та шофера Виткова, які у вересні м. р. на вул. Потоцького наїхали автом на гурток дітей. Одна дитина померла наслідком ран у шпиталі, а кількоро було ранених. Вебера засудили на 5 місяців вязниці з відложенням, а Виткова увільнили.

ВБИВСТВО.

Окроп Іван запізнався з зем. власницею у Скнилові Бугаєвою. Вони обоє постановили вбити Бугая, щоби заволодіти його майном. Окроп прийшов 6. квітня з мисливською рушницею та стрілив Бугаєві в плечі. Друга куля не вцілила. Окропа й Бугаєву поліція арештувала.

ПОЖЕЖА.

У Нижанковичах (біля Перемишля) вибухнула пожежа в госп. Ів. Вчеляка. З причини недостачі води вогонь перекинувся на сусідні будинки. Згоріли до тла три господарства. Шкоди є на 100.000 зол. Гасила вогнева сторожа з Перемишля.

МІЖНАРОДНІ ДУЖАННЯ У ЛЬВОВІ.

У понеділок 6. квітня у міжнародніх змаганнях у дужанні йшла боротьба Сасорського з Ле Фавром. Після 20 хвилин закінчилася ремісово. Турчин Сулейман у 16-ій хвилині поборов мадяра Надя. Піддубов у 12 хв. поборов нельсоном мадяра Чонтоша. Хорват Стібор не рішив боротьби із Спевачеком. У вівторок приїхав до Львова на дужання атлет Штекер

ти, паде кров убитого і всіх його можливих нащадків на фальшивого свідка і його діти! Кров невинно засудженого кличе пімсту до неба!". Та зема найменшого доказу та сліду, щоб свідкам у процесі Ісуса це пригадували

І виступало багато свідків, які складали зовсім суперечні собі зізнання. Не було навіть двох свідків, яких зізнання покривалися би і тому саме треба було переслухати Обжалованого. Предметом обжалування був закид, що Ісус заповідав збурення Святині і її відбудування в 3 днях. Свідки в своїх зізнаннях брали цю заяву дословно як образу Святині, найбільшої святости у жидів. І тому саме візвав архиєрей Ісуса зяснити значіння цих слів; але Ісус не дав ніякої відповіди. Тоді архієрей серед святочного заклиття, властивого жидівському процесові, звернувся до Ісуса з дальшим запитом, чи дійсно піддержує те, що він є Сином Божим, отже Месією? Було це питання піддане, бо приневолювало Обжалованого під закидом богохульства, або повторити хулу, наскільки закид був правдивий, або заперечити. На це питання відповів Ісус з найщляхотнішою відвагою і повною щирістю притакуючо, не пробуючи навіть себе боронити.

Згідно з Мойсеєвим законом допускався злочину хули той, хто Імені Єгови, Бога Ізраїля, злословить або зневажає. За хулу Бога грозила кара смерти через укаменування, спалення на костирі, відрізання голови мечем та задушення. Не знав закон розпяття на хресті як кари, передбаченої тільки супроти розбійників. Зі становища новочасних понять релігійних і правних ані підметово, ані предметово нема тут суті богохульства, але треба тямити, що нетолеранція і релігійний терор були питомі жидам. Юдаїзм щойно вповавав до релігії теорію абсолютну правило Пятикниг, що кожний новатор, навіть, якби науку свою піддержував чудами, без присуду міг бути через кожного укаменований. Рівнож і Талмуд наводить процес Ісуса як приклад на те, як треба поводитися супроти тих, що хотять повалити Мойсеєве право і намовляють народ покинути віру батьків.

Знехтували дальше закон також і тим, що не дали Ісусові ні речника, ні оборони, а в карних справах жидівський закон наказував визначити обжалованому оборону.

Згідно з жидівським правом, видання звільняючого присуду могло бути проголошене в цей сам день, зате засуджуючий присуд мусів бути відложений до другого дня на те, щоб справу спокійно та совісно ще раз розслідити. І саме цю законну постанову зовсім знехтували. Причиною такої протизаконної постанови могла бути обставина, що на другий день припадала субота, а в такий день не вільно було відбувати розправ, але саме з цієї причини не слід було починати розправи напередодні суботи чи свята. Цей незвичайний поспіх вказує на те, що судді не йшли за законом, а тільки за дикою ненавистю, подиктованою релігійним фанатизмом. На цьому кінчиться розправа. Присуд став правосильний, бо карний жидівський процес не знав ходу інстанцій. Перерву між засіданням Синедріону виповнила брутальна чинна зневага та негідна наруга над Ісусом, якої допускалася сторожа, а навіть імовірно і члени суду. Хоча Ісус не був ще остаточно засуджений, бо присуд вимагав затвердження римським прокуратором, протизаконно поводилися з ним уже як винятим з-під охорони права, бо ці зневаги на тілі не могли бути виконанням тілесної кари, якої прецінь йому не присуджено.

(Докінчення буде)

ПІДКОПАЛИСЯ ПІД СКАРБНИЦЮ ПКО?

У Варшаві до скарбниці ПКО злодії підкопалися тунелем. Влада приказала засипати тунель. Ведуть слідство. Скарбниця забезпечена трійливими ґазами і водою. Колиб сталево-бетонові стіни перепалено ацетеліном, то вода заливає ацетелінові апарати й унеможливлює дальшу роботу.

НОВИНКИ

— **В справі української ґімназії в Дрогобичі.** Старшина Кружка „Рідної Школи" в Дрогобичі одержала на днях таке письмо-рішення з Міністерства Освіти у Варшаві: „Minister Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego. Warszawa dnia 25. marca 1931 r. Do Zarządu Koła Ukraińskiego Towarzystwa Pedagogicznego „Ridna Szkoła" w Drohobyczu. Nr. II. 5265/31, W odpowiedzi należy powołać się na Nr. powyższy. Sprawa zezwolenia na otwarcie gimnazjum ukraińskiego w Drohobyczu. — Odpowiedź na pismo z dnia 9. lutego 1931. r. — Na podstawie art. 97. ust. 1. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. P. Nr. 36. poz. 341) oznajmiam, że z powodu braku warunków do wznowienia postępowania, przewidzianych w art. 95. pkt. b. przytoczonego rozporządzenia, nie poddaje ponownemu rozpoznaniu sprawy zamknięcia Gimnazjum koedukacyjnego im. Iwana Franki — Ukraińskiego Pedagogicznego Towarzystwa" „Ridna Szkoła" w Drohobyczu, oraz, że zarządzenie moje z dnia 27. października 1930 r. Nr. II. 24571/30. w tej sprawie było ostateczne obecnie jest prawomocne. — Równocześnie na podstawie art. 76. p. 2. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22. marca 1928 r. o postępowaniu administracyjnem (Dz. U. R. Nr. 36. poz. 34) wyjaśniam, że orzeczenie to jest ostateczne w administracyjnem toku instancji, niezależnie od możliwych uprawnień do wniesienia skargi do Najwyższego Trybunału Administracyjnego" — Minister Czerwiński mp. L. S.".

— **„Доми Людові" ростуть.** З польської преси довідуємося, що в Тернопільщині збудовано в 1930 р. „Доми Людові" у 12 громадах. Доми ті побудовано заходом окремої кураторії під проводом повітового старости Томаша Маліцького. Будова згаданих 12 польських „Домів Людових" коштувала кругло 200.000 польських золотих, з чого половину вже покрито.

— **Автомобілева катастрофа.** У вівторок у Львові на вул. Леґіонів напроти готелю „Брістоль" зударилися два авта. Мотори обох авт ушкоджені. Легко ранений друкарський помічник Бальцарек і його жінка, що їхали автом.

— **З українського життя на Буковині.** Дня 24. III. „Буковинський Кобзар" уладив у Чернівцях свято памяти Шевченка, на якому В. Чупка деклямував „Перебендю", мішаний хор відспівав кілька пісень, п. Галя Василашко і д-р Гузар виконали кілька точок на фортепяні, п. Гишка і п. Ґурман відспівали деякі пісні. Диригував п. Садагорський. — Дня 29. III. в Чернівцях відбувся другий концерт памяти Шевченка при участи „Міщанського Хору".

— **Великдень у Києві.** З Риги подають, що „Союз Безбожників" уладжує в Києві на Великдень „антирелігійний карнавал", який має на меті висміяти релігійні святочні церемонії в день того свята. Карнавал закінчиться так, що на кострирі перед Софійським Собором безбожники спалять цілі гори церковних книг, хрестів, образів та іншого церковного приладдя.

— **Утеча вязнів.** В Крайові в Румунії перебувало у вязниці між іншими вязнями також чотирьох вояків-дезертирів. На днях ці дезертири напали на вязничного сторожа-вояка, розброїли його й задушили на смерть, а відтак повтікали на волю. Втікачів не вдалось зловити.

— **Отто Бавер про більшовизм.** Вожд австрійських соціялістів, Отто Бавер, видав на днях свій новий твір „Капіталізм і соціялізм війни", в якім між інших пише: „Більшовицький режім це террористична диктатура, а не народоправство. Тільки шляхом террористичної диктатури можуть більшовики заставити 150 міліонів населення терпіти нечувану нужду, неволю, примусовий труд, та нищити клясу багатих селян. Свобода думки в СРСР так знищена, що Радянщина відмежована від духового життя решти світа. Кожну справу вільної наукової творчости карається там безпощадно. Деспотизм конечно деморалізує людей, виховує боягузів, донощиків і підлизників". Отто Бавер переконаний, що такий стан мусить викликати революцію в СРСР і нову кріваву горожанську війну.

— **Замах на польського журналіста.** Нюйорська преса подає, що в Квіленді хтось підложив бомбу під будинок редактора польської ґазети „Вядомосці Цодзенне", які виходили для американських поляків. Дім зруйнований бомбою, але редактор Курдзель з родиною не був тоді дома і лишився при життю.

— **Смерть секретаря анґлійського короля.** В Льондоні помер у 82-ім році життя особистий секретар короля Юрія, льорд Стемфорден. Він був близьким приятелем короля Юрія V, завідував його приватною кореспонденцією і знав найглибші тайни королівського двора. Льорд Стемфорден залишив свій щоденник, який, здається, вийде окремою книжкою. В його похоронах взяла участь ціла родина короля Юрія V.

— **Обікрали князя.** Анґлійського князя Юрія, який подорожує разом з князем Уельсу по світі, обікрали в Буенос-Айресі. А саме, в нього вкрали валізку, де було багато дорогих річей. Арґентинська поліція арештувала злодія і виявилось, що він, хоч і походить з дуже багатої й інтеліґентної родини, вкрав княжу валізку, яку вдалось відобрати.

— **Атентант в синаґозі.** До головної синаґоги в Будапешті підчас свята пасхи ввійшов молодий чоловік, мадяр Садльоґа і на очах розмоленої товпи, стрілив кілька разів до рабіна Гевезі та його сина. Рабін і син впали ранені на землю, серед жидів счинився переполох, кілька жінок зімліло з перестраху. Замаховця Садльоґу арештовано, і він признався, що хотів убити рабіна, бо на його думку, жиди винні в тому, що тепер на світі така нужда, і що він без праці і хліба. Признався також, що перед виконанням замаху, він 48 годин постив. Слідство виявило, що Садльоґа був колись багатою і нормальною людиною, але коли влюбився в одній артистці, втратив для неї весь маєток, а як вона покинула його, він з розпуки попав у такий розстрій, що довший час перебував в домі божевільних. Тепер замаховця знов відвезли до дому божевільних, а його жертви, рабіна Гевезі та його син борються зі смертю.

— **Залізнича катастрофа в СРСР.** Радянська преса подає, що недалеко Челябінська вискочив поїзд зі шин, при чім згинуло 10 осіб, а 51 осіб було ранених.

— **Що потрафить оранґутан.** У Парижі в дільниці Елізейських Піль дня 5. квітня появився великий оранґутан, що вирвався із зоольоґічного саду біля Бульонського Ліску. Оранґутан вдерся до одної з віль. Він робив карколомні штуки на деревах, та настрашився цікавої юрби і крізь відчинене вікно вскочив до сальону, позривав зі стін образи, драперії, валив у фортепян і т. д. Прикликали поліцію, та вона надармо старалася обезсилити його. І трійливі ґази нічого не заподіяли оранґутанові. Після кількагодинної безуспішної боротьби оранґутана застрілили.

— **Муссоліні про молодь і жінок.** Муссоліні в розмові зі співробітником „Н. Фр. Прессе" говорив між іншим про молодь і жінок ось що: „Я вірю в молодь, ми потрібуємо її ентузіязму. Зі співпраці фашизму з молодю маємо якнайкращі наслідки. Між моїми міністрами є кількох, що ще не мають трицяти літ і я переконаний, що важку й відповідальну політичну працю виконують молоді руки найліпше, що для політичної праці треба свіжих мужеських сил і молодечого запалу. Фашизм ставить собі за завдання зреформувати життя Італії. Ми переконані, що нинішний лад, спосіб життя по великих

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 9. КВІТНЯ 1931.

Д-Р. І. СВЄНЦІЦЬКИЙ.

Книжка як вияв культури нації.

(Докінчення).

Щойно переломовий XVI. вік витворює першу спробу національної книжки для оборони національного обличча і змісту життя. Є це ґрупа полемічних писань XVI. і початку XVII. віку. Отсі злободневі книги були предметом пильної уваги галицького громадянства, що на ріжних зібраннях і при ріжних нагодах ясно засвідчило попит на цікаво, живо написану книжку. А цей попит заспокоїв живий творець, що осмілився пірвати пута довговічньої традиції і створити нову книгу живого змісту, живою мовою. І створені в тому часі полемічного писання — учительні євангелія, життя святих, а в XVII. столітті збірники всякої всячини, були чи не найкращим проявом від віків заложених у нас творчих можливостей.

Одначе безумовно інакшою є в тому самому часі книжкова продукція германського народу. Ґермани, що створили свою державність на розвалинах римської імперії, мають вже від IV. віку свою біблію. Правда, памятки німецької мови дальших століть чимраз більше відріжняються від мови попередніх памяток. Але саме в тому бачимо ту могутню струю життя, яка не тільки творить ясно означену національну книжність, але й заспокоює щораз то інші ділянки національного життя та індівідуальні потреби професійних груп.

Тимто не диво, що Ґерманія стала батьківщиною найвищої майстерности в друкуванні книжок. Друк і торговля, а разом з ними продукція і наклад книжок для ріжних націй, для заспокоєння ріжних ділянок культурного життя, все те майже скрізь — німецького походження. Особливші умовини розвитку культурного життя і державности німецького народу вчинили те, що він починаючи від половини XV. віку є власником світового книжкового ринку. Тому то сучасний нам німецький книжковий ринок виступає щороку з грубезним томом дрібніського друку — покажчика книжок, що є в продажі. І з року на рік відпадає значна скількість уже випроданого книжкового запасу, а на її місце приходить ще більша скількість нового матеріялу.

І зовсім природно, бо Ґерманія не тільки є від віків великою державою, але вона віддавна складається з племен з високою культурою; в ній віддавна процвітає промисл і торговля, техніка й наука, мистецтво й письменство. Тож не дивно, що 60 міліонів німців має чи не найбільший на всьому світі внутрішній книжковий ринок, з якого залюбки користає весь культурний світ. На живу продукцію німецького книжкового ринку не має навіть впливу катастрофа всесвітньої війни. Скільки цікавих книжок про життя, побут, мистецтво, психіку ріжних народів появилося в часі війни на німецькому ринку!

І як цупко боролися вони умами своїх найкращих техніків і хеміків з недостачею поживи, одягу та палива! З яким запалом підняли вони видавничу діяльність на всіх ділянках людського життя після війни!

Так, високо-культурна нація може створити не тільки могутню державну орґанізацію, але вона мусить виявити свою силу і на книжковому ринку у своїй книжковій продукції. У справді культурній нації істнує завсіди окремий реґулятор, висловлений у продажі та попиті на книжку, — це завсіди ясно означені відносини між автором і видавцем, та між ними обома і читачем книжки.

Те-ж саме можна сказати про книжку анґлійську, що обслуговує всю Північну Америку від Панамського каналу до проливу Берінґа та всю безмежну сітку своїх кольоній: Австралію, Індію, Південну Африку. Могутня державність, багаточисленність національна, ріжногранність культурного життя даної нації, все те було завсіди джерелом багатої книжкової витвірности і через національну по мові книгу — виявом ступня власної культури.

Яку велику вагу для людства можуть мати і національні твори, про це свідчить найкраще відношення світа до національних письменників. Ось тепер увесь культурний світ усіх націй обходить память 50-ліття смерти великого російського письменника Федора Достоєвського. Три роки тому святкував увесь світ століття народин Льва Толстого. А твори цих великих суто-російських письменників перекладено на всі мови культурного світа. Національна мова справді великого твору ніколи не є перешкодою для поширення впливу цього твору на весь світ. А навпаки для глибшого пізнання твору та його джерела — чужинці вивчають його національну мову.

Тимто цих кілька заміток слід би закінчити побажанням, щоби серед вас, молодих слухачів, стало багато любителів книжки, а в майбутності щоби вийшов зпоміж вас творець такої книжки, яку з охотою засвоїли би для своїх націй чужинці.

містах веде до генерації народу, тому дбатимемо, щоби сільське населення мало всі здобутки культури, добрі шляхи, театр, кіно, бібліотеки й щоби воно не потребувало втікати до міста за культурою. Для відродження нашої країни багато прислужились жінки і я віднослюсь з великою пошаною до тих 90 тисячів сільських учительок, що несуть на села освіту й культуру. Скептично віднощусь лише до так званих еманципованих жінок, які не признають обовязку ні супроти родини, на супроти вітчини, лиш обовязки супроти себе. Вірю, що жінка є персоніфікацією родинного життя і що родина, дім є царством жінки. Неправдою є те, що часом про мене пишуть ґазети, начеб я був ворогом жінок. Навпаки, лише жінки додають нашому світові барвности, тепла, доброти й спокою і світ без жінок був би дуже не цікавий“ — закінчив дуче свою промову.

—o—

Паломництво до Риму.

КОМУНІКАТ.

Подаємо до відома учасникам травневого паломництва до Риму, що У. К. С. виєднав пільгові пашпорти для всіх, що зголосилися до 31. березня ц. р. до участи в паломництві. Кожний паломник має негайно зголоситися у своїм старостві по пашпорт, який до дня 1. травня мусить бути відосланий до У. К. С. для одержання чеської й австрійської візи. На віїзд до Італії вистарчає леґітимація, видана У. К. С.-ом і потверджена Митрополичим Ординаріятом у Львові.

Разом з пашпортом треба прислати від особи 400 зол. на закупно білетів і заплату помешкань та харчів. Білет III. кл. Львів—Рим і з поворотом Рим—Львів через Відень виноситиме біля 280 зол. — при узглядненні 50 проц. знижки на італійських залізницях, а 25 проц. знижки на польських, чеських та австрійських. Удержання у Відні біля 30 зол., у Венеції 30 зол., в Римі 100 зол. На дрібні видатки лишиться 10 зол. Самозрозуміло, що кожний паломник мусить мати при собі кількадесять золотих на непередбачені видатки.

Президія У. К. С.

—o—

СПОРТ

УКРАЇНА—ГАСМОНЕЯ 1:1 (1:0).

До цих змагань, що відбулися в понеділок 6. ц. м., виступила Україна в складі: Калецький (ворота), Скрегота, Сич (оборона), Дицьо, Цимбала, Бутель (Шиналь) — поміч. Підлісецький, Маґоцький, Кобзяр (Петрів), Воробець, Ярош — напад. Гасмонея в звичайному складі зі Штаєрманом на середині нападу. — В першій половині мала Україна помітну перевагу, якої не вміла як слід використати, здобувши тільки один ґоль зі стрілу Кобзяра по гарній комбінації. Останніх 20 хвилин першої половини грала Україна в десятку, бо розбитий Бутель зійшов з гриця. По павзі місце Бутля заняв Шиналь, а на місце Яроша прийшов до нападу Петрів, одначе вже по 5 хвилинах зійшов з гриця, виключений суддею за копнення противника, так, що Україна вже до кінця мусіла грати в 10-ку. Не диво, що Гасмонея стала в другій половині натискати, аби вконче вирівняти, що їй остаточно вдалося з бомби Штаєрмана. При кінці обі дружини повели розпучливі атаки, аби перехилити перемогу на свою сторону, одначе вислід залишився вже незміненим. Гру ведено з обох сторін доволі гостро, тому гарного враження вона по собі не залишила. Окрема згадка належиться судді п. Мелицькому, що був видимо слабий і давався кермувати криками прихильників Гасмонеї та подиктував м. ін. два карні проти України без ніякої поважної до того причини, яких Гасмонея врештою не вміла використати. В Україні найліпший воротар Калецький. Добрий був теж Скрегота в обороні і Підлісецький та Кобзяр у нападі. Всі інші представлялися доволі слабо. Видців ок. 1.000.

Львів. ПОҐОНЬ—ГАРБАРНЯ 2:0 (1:0).

З причини болотнистого гриша змагання ці відбулися як товариські. Не зважаючи на програну, Гарбарня дусила в першій половині дружину Поґоні майже безперервно, а тільки після того, як Поґонь з пробоїв стрілила два ґолі, краківська одинадцятка заломалася. Змагання тревали в другій половині тільки 20 хвилин. Гарбарня зійшла з гриша, уважаючи, що суддя (п. Олеярчик, б. грач Поґоні) був сторонничий і не виключив з гриша грача Поґоні Ціммера за небезпечне копнення грача Гарбарні, якого забрала опісля ратункова стація. Видців понад 2.000.

ЛІҐОВІ ЗМАГАННЯ.

Катовиці. РУХ—ЛЄХІЯ 5:0.

ВІДГУКИ ДНЯ.

„Ображена“ провінція.

Двері книгарні „Просвіти“ в провінціяльнім місточку (назва — неважно) не замикаються. Оживлений рух, щось непаче коло кіна Т. Ш. Л. Мене це заінтриґувало, бо такого „руху“ в книгарні я ще не бачив.

Аґа — думаю — цеж місяць березень і здається, у нас його звуть місяцем книжки і преси, може це одно з другим стоїть у якійсь звязи?..

Треба, міркую, заглянути й собі до середини та бодай поґратулювати (бо в книгарні, а ще й українській, з засади ніколи й нічого не купую) управителеві, що вже не потребує тужливим оком глядіти до дверей та з биттям серця вичікувати покупця, бо оце щось наша провінціяльна публика за одну ніч переродилася.

Входжу.

Управитель книгарні стоїть за „лядою“ і тільки безсило розводить руками. Мабуть — думаю — не сподівався такої переміни та не придбав бажаного товару й оце з болем серця мусить відпускати покупців з нічим.

— Ви читали? — зауваживши мене, питає управитель.

— Що, де, коли? — питаю зі здивуванням.

— Пане „Зиза“ ви не читали?

— „Зиза“?... Колись, за добрих часів, як іще істнувала „Бесіда“, читав, чому ні.

— Алеж.., найновіше число!

— Аґа! Якась сензація, думаю. І відразу мені стало ясно, що це ані березень, ані нагла любов до друкованого слова не стали причиною масових відвідин книгарні, книгарні української, та ще й „Просвіти“, а тільки проста провінціональна цікавість, кого і як цим разом взяли на „мушку“ в „Зизі“.

— Якби знаття — говорив управитель — то був би спровадив декілька десятків цього числа „Зиза“, бо от, бачите, не дають мені спокою, ті два примірники, які книгарня бере, пішли через руки наче „божі листи“...

Ще гаразд не розвідав, що як, куди — коли, тримаючися за серце, вбігає пані докторова (на провінції це не щонебудь) задихана і крайно поденервована.

— Покажіть!.. Як вони сміли!.. Я йому (себто чоловікові) кажу, сиди в хаті і не мішайся до нічого, тобі треба каси?.. Маєш гроші (атут доробкевичів), вибери з кооперативи й утвори собі касу в канцелярії... Так. Не тільки чоловік, але й Х. У. тепер вибере свої гроші... Побачимо, як воно буде...

Ну?

???!

— — — — — — — —

Гм... Борони Боже — як то кажуть — від скаженої миші та від подразненої, а часто й пустої амбіції. Не знаю, як зареаґували, а властиво зареаґують інші „скривджені“ „Зизом“, себто постійні відвідувачі кіна Т. Ш. Л. та інших ненаших імпрез. Думаю, що вже на.. 1 проц. можуть бути вигляди на краще, себто можна буде погодитися з тим, що українцям також прислуговує право жадати — очевидно в майбутності — українських написів на афішах кіна Т. Ш. Л. за щиру підтримку ними того кіна. А дальше, що цілюбителі десятої музи зволять ласкаво бодай раз врік жертвувати собою і відвідають своюж таки виставу чи концерт, а колиб не знали, де міститься театральна саля, то — думаю — без великих труднощів можуть до неї допитатися.

Оце є та провінція, якій вільно все, навіть до упідлення національної ґідности, але зате не вільно їй звернути уваги (навіть, як то кажуть, в „рукавичках“), куде вже не слід посуватися.

...Провінція образиться!

Провінціонал.

МІЖНАРОДНІ ДУЖАННЯ.

Згідно з заповідженою програмою почалися у Львові в неділю 5. ц. м. міжнародні дужання в цирковім будинку при вул. Коперника. До змагань зголосилося 20 професійних атлетів, а саме: Сулейман (Туреччина), Жаґо Жан, Хаджі Вейнура (Манджурія), Мартиноф (Болгарія), Беля Вайс (мад. жид), Люпа Оскар (Німеччина), Шмідт Бравн (Америка), Стібор (Хорватія), Лє Фавр (Франція), Наґи (Будапешт), Поддубов (Росія), Спевачек (Чехословаччина), Штерн (від. жид) Чонтос (Мадярщина), Штекер (Польща), Сасорський і Щербінський (оба Варшава), Віллінґ (Німеччина), Судаков (Україна). Штекер, Віллінґ і Судаков приїздять до Львова в найближчих днях, всі інші явилися вже першого дня до змагань.

В неділю 5. ц. м. вислід дужань такий: Сасорський поклав у 14 мін. мадяра Наґи, Вайс у 17. мін. — Чонтоса, третя пара Спевачек—Щербінський невирішена, Лє Фавр поклав у 6. мін. Поддубова.

Відозви й комунікати.

УКРАЇНСЬКА ГРОМАДО!

Вже увійшло в народній звичай, що з нагоди Воскресения Христового відзивається до Українського Народу „Рідна Школа“. У хвилях радощів та хвилях смутку пригадує вона всьому народові найбільший обовязок супроти своєї нації, що веде нерівну боротьбу за своє істнування.

Це боротьба за душу дитини, за її характер.

Сліди діяльности „Рідної Школи“ помічаємо на всіх усюдах. За 50 літ істнування вона обняла своїм крилом сотки місцевостей, десятки тисяч молоді. — Тисячі молоді виходили й виходить у люди. Одержують твердість духа і любов для свого народу в його ясних і важких хвилях.

Багато ще треба зробити, дуже багато. Кожна громада мусить відчути вплив „Рідної Школи“. Тому всі українці мусять обєднатися під її прапором. Кожний громадянин мусить допомогти скріпити її.

Надходить Свято Воскресения Христового. Це символ і наших надій. Недаром це свято призначив український нарід для „Рідної Школи“. Вона теж символом великої ідеї.

Не звертаємося по милостиню, бо говоримо в імені народу, а нарід вимагає від своїх членів тільки сповнення обовязку. Цей обовязок — то скріплення основ „Рідної Школи“.

Прохаємо — давнім звичаєм — прислати від себе й від знайомих дар „на писанку“.

В цьому всенародньому змаганні для піддержки „Рідної Школи“ обєднаймося всі без огляду на політичні погляди, без огляду на заняття, вік чи пол. У цьому всенародньому здвизі нехай не забракне ніякого товариства, установи, чи громади.

Тільки „Рідна Школа“ покладе міцну підвалину для національного розвитку.

Датки пересилати просто на адресу: **„Рідна Школа“, Львів, Ринок ч. 10.**

ГОЛОВНА УПРАВА „РІДНОЇ ШКОЛИ“:

Ілля Кокорудз вр., голова. **Д-р Мирон Коновалець вр.**, секретар.

Дописи.

ТЕРЕБОВЛЯ. **(Загальні Збори читалень у Струсові й Теребовлі. — Концерт у честь Митрополита в Різдвянах. — За будову Нар. Дому в Будзанові. — Село Налуже — прикладом жертвенности).** В останньому часі відбули свої Загальні Збори міські читальні, а саме: в Теребовлі і Струсові. Треба з жалем ствердити, що міські читальні в повіті є слабші, як сільські. Це походить звідси, що наш міський елемент є назагал менше активний і охочий до народньої праці, як по селах. Теребовельська читальня є до деякої міри виїмком, проявляючи більше діяльности, але й вона не може обійтися без інтеліґентів з повітового проводу. Дня 1. березня ц. р. відбулися Загальні Збори читальні „Просвіти“ в Струсові. Це місточко (осідок бувшого воєводи гр. Борковського) підлягло сильно латинізації, а тимсамим і польонізації. Мешканці Струсова, українці, це переважно ремісники, що до читальні мало заглядають. Поправа положення може прийти від діяльности новозаснованої парохіяльної бібліотеки при нашій церкві. Ця бібліотека під проводом о. Декайла Миколи вже тепер може похвалитися гарними успіхами. Що-неділі, після вечірні, сходяться молоді хлопці й дівчата і позичають книжки. Бібліотека має тепер 180 книжок, в тім релігійних 73, світських 107. Пересічно позичало около 60 хлопців і дівчат. Тим способом читальня підготовляє собі майбутніх членів. — Загальні Збори читальні „Просвіти“ в Теребовлі відбулися дня 8. березня ц. р. Окрім звіту виділу Загальні Збори не визначалися високим рівенем. Опозиція (і то споміж інтеліґентів!) не була як слід підготована і замість річевости арґументів намагала особистим подразненням. Ця особиста подразненість не повинна мати місця, коли йде про збори такої читальні, як читальня в Теребовлі-місті. Варто, щоби виділ подбав, зби на слідуючі Загальні Збори приходили тільки члени читальні, а не ріжна публика, яка в часі зборів реґочеться з виводів деяких бесідників. Тим способом тільки обнижується рівень зборів. — Того самого дня відбувся концерт у честь Митрополита Андрея в селі Різдвяни, струсівської парохії. Промову про життя й заслуги Митро-

полита виголосив о. Микола Декайло зі Струсова. Співав хор, вивчений струсівським дяком. Чистий дохід в сумі 45 зол. призначено на шпиталь ім. Шептицького у Львові. — Для Будзанова цей самий день також важний. Зійшлися будзанівські інтелігенти (д-р Базар, д-р Шкварок і інші) й міщани і заложили комітет будови Народнього Дому. Комітет постановив переводити збірку серед міщан та інтелігентів, як також звернутися до краянів в Америці за допомогою і таким чином вибудувати в майбутности Народній Дім, якого потреба дуже дається в Будзанові відчути. Дуже гарний прояв, що до праці в Будзанові взялася інтелігенція разом з міщанами! — Що може зробити запал до народнього діла, оскільки цей запал є кому регулювати, може доказом послужити село Налуже, теребовельського повіту. Невеличке село, і то ще у великій части латинське, зуміло впродовж двох років купити площу і вибудувати на ній прекрасний дім з просторою салею і гарно урядженою сценою. Дім варта около 15.000 зол. А все те з добровільних датків місцевих громадян, яких потрапив заохотити і відтак від громадян датки збирати Степан Бутрин, власник млина в Налужу. В часі Загальних Зборів дня 8. березня ц. р. відчитувано тих членів, які жертвували на дім читальні. І от ми чули, що налужські громадяни давали сотками золотих! А треба знати, що село бідне. Хто не мав готівки, давав працю, яку зараховувано так як гроші, по курсі денної платні робітника. Після першого заклику зложено 2.848.36 зол. готівкою і 2.112.30 зол. працею, так, що бідне село Налуже жертвувало на будову власного дому за один рік квоту 4.960.66 зол. Решту позичено в П. С. К. у Теребовлі і віддавано так, що нині вже є тільки около півтретя тисячки зол. довгу. А найбільше всім тим трудився Степан Бутрин, який крім того зложив готівкою 540 зол. От таке село повинні брати собі за приклад усі інші села, які ще не мають у себе читальняних домів.

Д-р Ст. Годований.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

Андрій Дідик, професор ґімназії в Хусті на Закарпатті, помер скоропостижно дня 3. квітня ц. р. Похорони відбулися в Хусті 4. ц. м. В. Й.П.!

О. Емануїл Лисинецький, парох в Космачі, коломийського повіту, помер дня 27. березня 1931 р. у 86-ім році життя. Похорони відбулися дня 30. березня ц. р.

З покійним зійшов у могилу один з останніх могіканів нашого патріотичного духовенства, яких дні народньої праці припадали на 80-і і 90-і роки мин. століття. Ставши в 1877 р. парохом у Васильківцях, гусятинського повіту, бере покійний живу участь в освітнім політичнім русі повіту, закладає у своїм селі читальню „Просвіти", прибуває з заохочуючими словами на отворення читалень в сусід. селах, у виборчий час не жалує трудів, аби в непевних селах піднятн духа виборців і загріти їх до витревалости. Його одушевленій енерґії вдається теж свого часу перехилити важки в користь народнього кандидата, бл. п. Миколи Січинського і запевнити його перший вибір в посли до галицького сойму. В 1895 р. переходить покійний на парохію в Космачі, прощаний з жалем васильківчанами, котрі цілою громадою відпроваджують на дворець свого улюбленого пароха. В Космачі віддається він в цілости праці в церкві і школі над моральним піднесенням населення і полишає по собі як памятку одну з найвеличніших деревляних церков на Гуцульщині. Позатим, не маючи змоги задля старости літ брати активної участи в народній праці, слідить з захопленням, як стараннями і працею молодших Космач стає на певний шлях розвитку завдяки читальні, кооперативі і трьом шкілкам „Рідної Школи". Почуття народньої карности не покидало покійного до останньої хвилі. Не було ніякого корисного почину, піднятого нашими авторитетними людьми для двигнення нації, якого не підпомагав би він матеріяльно, а в змаганнях за права української мови в зносинах парохіяльних урядів з адміністраційними властями не вагався ще в останніх роках понести значніші матеріяльні страти. В. Й. П.!

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

Іван Сітницький: ЛЬОГАРИТМИ на чотири місця зі звичайних чисел і кутових функцій. Видання тов. „Учительська Громада", Львів 1931. Стор. 124.

Д-р Ігор Федів: „ЯКІ Є НАРОДИ І ДЕРЖАВИ НА ЗЕМЛІ? Наука ґеоґрафії, II. частина. Наклад Української Вид. Спілки „Громада" у Львові. Ч. 14—15. Видавництво „Самоосвіта".

АТЛЯС „САМООСВІТИ", збірник ґеоґрафічних мап, статистичних таблиць та краєвидів. Видавництво „Самоосвіта". Наклад „Громади" у Львові, ч. 16.

ЖУРНАЛИ.

ВОГНІ. Часопис для української молоді. Львів, березень 1931. Ч. І. Зміст: Тарас Шевченко: Доля; Гейже, ідем (від редакції). Дусько: З ліса і поля (з ілюстраціями); Д-р Ярослав Окуневський: Із гір гімаляйських; Ю. Пеленський: Юності (вірш) Гасенкова водна блоха (з низки Українські винахідники) подав Жученко; Богдан Антонич: Біг 1000 метрів; Т. Довгаль: Вірш; Едвард Жарський: Весняний тренінґ змагуна; Спортові вісти: Краєві лещетарські змагання, Природа, Всячина, Наш перший конкурс, До читачів і т. д. Цей одинокий український журнал для доростаючої молоді на наших землях під Польщею виходитиме щомісяця при вул. Ґродзіцьких ч. 4, III. поверх у Львові. Річна передплата 5·50 золотих. Журнал виданий дбайливо, видержаний в дусі національної ідеольоґії, заслуговує на увагу й піддержку нашої молоді.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Великий Міський Театр:

Середа, 8. квітня, година 7·30 веч. „Вікторія і II гузар".

Четвер, 9. квітня, година 7·30 веч. „Вікторія і II гузар".

Театр Ріжнородностей (в Нар. Домі):

Середа, 8. квітня, година 7·30 веч. „Як стати багатим і щасливим".

Четвер, 9. квітня, година 7·30 веч „Спір за сержанта Ґрішу" (премієра).

Малий Міський Театр:

Середа, 8. квітня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Четвер, 9. квітня, година 7·30 веч. „Модне подружжя".

Кіна.

АПОЛЬО: Звукова оперетка „На приказ княжни" (Ліліян Гарвей).

КАСІНО: Звукова фільма: „Відкуплення" (Дж. Гільберт), музика Чайковського, російські хори.

КОЛЬОСЕИ: „Опир в опері" (Льон Чаней) і Сонні Бой.

ЛЕВ: Звукова фільма „Велика гра" („Реків").

МАРУСЕНЬКА: Звукова фільма „Княжна Тараканова".

ОАЗА: „Небезпечний роман" (Беті Аман, Самборський).

ПАЛЯС: Звукова фільма: „На Заході без змін" (Ремарка).

ПАН: „Спокуса". (Ґрета Ґарбо).

ПАСАЖ: „Панамські пірати". Додатки.

ПРОМІНЬ: „Грішниця без гріху".

ФАТАМОРҐАНА: „Місто кохання" (Ів. Петрович).

ХИМЕРА: „Любов дівчини з мюзикголу".

СТИЛЕВЕ: „Понад снігʺ.

УТІХА: „Подвійне життя" (Поля Негрі).

Програма радіо.

Середа 8. IV. 1931.

Варшава (1411,8) 16.15 Програма для дітей. **Гельсінсфорс** (221,4) 18.35 Спів Іри Сарні. **Берлін** (419) 18.00 Солісти. **Рим** (441,2) 17.00 Орхестра. **Праґа** (486,2) 19.05 Мандоліни і ґітари. **Відень** (516,3) 15.50 Концерт солістів. **Будапешт** (550,5) 12.05 Легкий концерт. **Харків** (937,5) 16.00 Трансмісії. **Осльо** (1071,4) 20.00 Радіоорхестра. **Москва** (1481) 10.00 Робітнича авдиція. **Париж** (1724,1) 21.45 Слуховище.

Четвер 9. IV. 1931.

Варшава (1411,8) 15.50 На славянській Ривієрі, 17.45 Камер. концерт, 20.30 Фінляндська музика. **Лянґенберг** (472,1) 20.30 Симф. концерт. **Берлін** (419) 20.50 „Карузо" авдиція. **Міляно** (500,8) 20.55 Опера. **Льондон** (356,3) 21.00 „Кітеш", оп. Римського-Корсакова. **Гельсінґсфорс** (221,4) 19.00 Лягті-концерт хору. **Рим** (441,2) 20.40 „Кохання сліпе". **Харків** (937,5) 15.00, 19.30 Концерт. **Ленінград** (1000) 15.00 Концерт, 18.00 Опера або оперетка.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО,

Четвер 9. IIV. 1931.

12.10, 15.20, 16.15, 19.25 Ґрамофон, 14.00 Куток для пань, 16.55 Авдиція для наймолодших, 17.15 Як вихіснувати літню пору для здоровля, 17.45 Спів, реціталь, 20.15 Балачка про Финляндію, 21.30 Авдиція з Варшави, 23.00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Порядок Богослужень Страстного Тижня і Христового Воскресення у Волоській Церкві. Вел. Четвер дня 9. ц. м. в год. 9 Служба Божа св. Василія В. Год. 6. веч. Страсти Г. Н. Ісуса Христа. Вел. Пятниця дня 10. ц. м год. 9·30 Царські Часи. Год. 11. Вечірня і обхід з Плащаницею. Год. 6. вечором Надгробна Утреня і Псальми, які відспіває хор під управою проф Р. Прокоповича-Орденка Вел. Субота д. 11. ц. м. год. 9. Служба Божа св. Василія Вел. Вел Неділя дня 12. ц. м. в год. 4·30 рано Надгробне, опісля Воскресна Утреня. Читані Служби Божі що години від 6. год. почавши. Послідня читана Служба Божа в год. 12. В год. 10. рано **Архієрейська Служба Божа. Відслужить: Його Преосвященство Никита, Еп. Патарський в сослуженню Духовенства.** Вечором в год. 4·30 Вечірня. В інші дні Великодних Свят Богослуження як звичайно в неділі і свята.

На Рідну Школу зложили в золотих Вп.: д-р Волод. Бабій, лікар-дентист, Львів 10 замість святочних побажань з нагоди Великодних Свят; д-р Филип Евин, Львів 30 замість вінка на домовину невіджалуваної памяти Галі Матвійчукової. **Через Адмін. „Діла":** інж. Фляк, Пйотрків Трибунальський 93 як збірку; Н. Кулицька, Борислав 10 замість квітів на домовину бл. п. дир. Яреми; Т. Сембай, Тернопіль 20 замість подяки за зяви співчуття і участь у похоронах бл. п. Евгена Сембая, абсольвента гімн. в Тернополі; о. Дм. Панасевич, Балигород 10 замість вінка на домовину бл. п. Ольги Качмар; дохід зі студентської забави в Самборі 67.22; Юліян Глушевський, Львів 5 ам. дол.; д-р Б. Недільський, Заболотів 40.20; Т. Терлецькі, Львів 50; Ст. Соломчиний, Ужгород 100 ч. кор.; М. Данилевич, Перемишль 20; Ю. Гранківський, Тучапи 10. — Вп. Жертводавцям складає щиру подяку Головна Управа.

1791

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

ГОДИННИКАРСЬКО - ЮВІЛЕРСЬКІ роботи виконує найдбайливіше — Домбровскі і Розважевскі — Львів. Академічна 2. ГОДИННИКИ, БІЖУТЕРІЯ, СРІБЛО. — Великий вибір. Дешево. Догідні умови. 1447 9—?

БРОКАТИ, новочасні портієри, накидки, дивани—по совісних цінах тільки — **ВАНК** — площа Марійська 5. I. пов. 1705 5—7

НАИУСПІШНІШЕ веднує подружжа **„ФОРТУНА"** Золочів. Присилати вимоги і дані. Оказове число 55 сот. марками. 1772 2—8

БІЖУТЕРІЮ, ЗОЛОТІ і СРІБНІ ВИРОБИ продає за готівку і на рати від десятків літ у цілім краю знана фірма **Іван Зельтенрайх,** Львів, пл. Марійська ч. 5. Купую бриланти, золото, срібло, плачу найвищі ціни. 1538

ВАЛІЗКИ, течки, портфелі, поручає направляє найдешевше робітня Барера, пасаж Гавсмана. 1768 2—?

ЗАСТУПНИЦТВА деяких закордонних фабрик для українців з вкладом капіталу і без. — Зголошення під „Л. С. 6" до Адміністрації „Діла". 1785 2-2

СТРІЛЕЦЬКІ ПІСНІ на фортепян зі словами Ярославенка, повний альбом за 10 зол. продають книгарні. 1789 1-2

УНЕВАЖНЮЮ згублену військову книжку видану П. К. У. Львів — Повіт на імя Музика Павло, ур. 4. VII. 1904 р. у Дмитровичах, повіт Львів. 1792 1—3

ОГОЛОШЕННЯ

За оголошення редакція не відповідає

Меблі ріжного рода, можна найкорисніше купити у відомій фірмі **„Doroteum", Льва Сапіги 34.** Тел. 15—01. **Догідні умови.** 2361 41—?

Присилайте передплату!

ДЕНТИСТ-СТОМАТОЛЬОҐ

Д-р О. Чайковська-Ляхова

ЛЬВІВ, ЛЬВА САПІГИ 9. II п.

орд. 8—12, 14—18. в нед. і св. 10—12.

1478 15—?

Подяка.

Подобалося Всевишньому покликати до Себе дня 27. березня ц. р. Найдорожчого, Незабутнього Мужа, Батька, Діда, о. Емануїла Лисинецького, довголітнього пароха в Космачі, у 85-ім р. Його трудящого життя, а в 60-ім р. священства.

В тім нашім великім горі правдивою розвагою була для нас щира співучасть священства, парохіян, почитувачів і знайомих Покійного, яку вони виявили своєю присутністю на похороні, підчас студеної та непривітної пори.

За цей доказ привязання і вшанування памяти найдорожчого Покійного складаємо отсим щиру подяку: Всч. Духовенству, а саме: Впр. і Всч. ОО.: Ласійчукові, Ґенсьорському, Жибчинові, Бахталовському і Костюкові за відслуження соборної заупокійної Служби Божої, а зокрема о. Ласійчукові за провід у сумнім похороннім обряді, о. Бахталовському і о. Левицькому за щирі прощальні проповіди в церкві і над могилою. Дальше дякуємо хорові місцевих учительських сил, який причинився співом до звеличання похорону, всім українським місцевим товариствам, громадському урядові з п. комісарем Марксом на чолі, учительському зборові так шкіл „Рідної Школи і державної школи, трембітарям і всім парохіянам, які дуже численно явилися віддати останню послугу свому довголітньому душпастиреві, всім знайомим і всім учасникам похорону.

Зокрема почуваємося до обовязку зложити нашу подяку місц. сотр. о. Угорчакові за докази великої прихильности і помочі, а також за зворушуючу промову в часі винесення Тлін. Останків з дому; Вп. п. д-рові Питликові за лікарську поміч і відвідини, Вп. паням Марксовій, Слюсарівній, Кожухівській, Баранецькій, Вп. панству Михайлюкам і Арсеничам за їх щирий труд і поміч.

Космач, дня 3. квітня 1931.

В імені осиротілої родини:

Климентина Лисинецька.

Ширіть наш часопис!

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". В друкарні Видавничої Спілки „Діло", Львів, Ринок ч. 10.